

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VIII. Reditus Archiepiscopi Lancianensis, & responsa Pontificis ab eo delata. Epistola ab vno supra triginta Episcopis ad se purgandos scripta. Venia abeundi, antea quibusdam Episcopis à ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1562.

Jacobus Maria Sala, Episcopus Viuariensis, dissuadebat, ne in quodam doctrinæ capite produceretur, sicuti in exemplo proposito absolute fiebat, testimonium S. Ioannis cap. 6. idque ob diuersos opinandi modos inter veteres Patres, an ibi intelligatur eius *corporeus* carnis Christi, qui fit in Eucharistia, an *spiritualis*, qui fit in Baptismo, & in iustitiæ susceptione; & optauisset vniuersè nudam explicationem doctrinæ, rationibus haud conuestiram, cum sibi viderentur eiusmodi vestes non tantum prodesse definitionibus, tamquam clypei tutamentum, quantum aduersariis, tamquam impugnationis incitamentum.

Postulabat in quarto Canone Brixienfis Antistes, vt non solum diceretur, vsum Eucharistiæ non esse necessarium infantibus, sed ipsis etiam interdictum; quandoquidem rationes, propter quas Calix populis prohibebatur, fortius impellebant ad Sacramentum illud infantibus omnino prohibendum. Non tamen placuit communiter hunc vsum damnare, cui fauent antiqua monumenta primæ Ecclesiæ apud sanctos Dionysium ac Cyprianum, aliosque verustos Doctores.

In summa confectum est, vt illud exemplar doctrinæ plurimum reconcinnaretur, & integrum denuò reformaretur, additâ Patribus ad conficienda Decreta destinatis aliorum quorundam operâ; cum in comperto sit, ab alicuius opificij auctoribus, minus miti ac remissa manu illud refecari; quod euenit fortasse non tam, vt dici solet, ex paterno quodam amore erga suos partus, quàm ex amore proprio erga sua iudicia.

CAPVT VIII.

Reditus Archiepiscopi Lancianensis, & responsa Pontificis ab eo delata. Epistola ab vno supra triginta Episcopis ad se purgandos scripta. Venia abeundi, antea quibusdam Episcopis à Legatis concessa, & postea iussu Pontificis reuocata. Mandata Vicecomiti tradita; eiusque solertia, ad conciliandos inter se Mantuanum ac Simonettam impensa. Adhibita à Morono studia cum Patribus Concilij sibi intimis. Multa Suavis errata.

Litteræ Legatorum ad Borromæum, 13. Iulij 1562.

DVm Synodus huiusmodi deliberationibus operam dabat, rediit Archiepiscopus Lancianensis die 10. Iulij, hoc est sexto ante præscriptum Sessioni diem, absterisitque Legatis sollicitudinem, quâ angebantur, cognoscendæ Pontificis voluntatis,

16
 7
 8
 tis, cū illius exequendæ tempus instabat. Primum mandatorum caput, quæ data à Legatis Lancianenti retulimus, ipsi iniungebat, ut ostenderet Pontifici, quàm esset Christianæ Reipublicæ perniciosum id quod scriptum à variis Romæ Aulicis, & à variis Tridenti Patribus comprobatum audiebatur, de dissolutione aut translatione Concilij, ab aliis denuntiata tamquam à Pontifice designata, ab aliis commendata tamquam necessaria ad reparanda Dioceseon damna, & incommoda Præsulum. Quin Lanfacus Regi significauit^b, Archiepiscopum potissimè missum ad remouendum Pontificem ab eo consilio, ad quod ipsum impellere conabantur sinistris narrationibus homines boni publici parum amantes. Sed Pontifex reditu Lancianensis Legatos certos reddidit, id à sua mente vel maximè alienum esse; adiecitque, ad rectè de sua voluntate arguendum, oportere sua facta, non aliorum verba consulere. Ipsi præterea renuntiare curauit, Cū in prima Sessione procedendum esset ad Continuationem non verbo sed re præstandam, id nonnullis, videri nequaquam perfici, si de articulis de sumptione Eucharistiæ ageretur; sed opus futurum fuisse de duobus Sacramentis, nondum sedente Iulio expensis, agere, nimirum de Ordine ac Matrimonio. Responderunt Legati, Ea de re maturè & optimis rationibus fuisse deliberatum; & si quid ipsi fidei mererentur, opus rectè confectum habendum esse. Atque de hoc ipso paucis antè diebus^c scripserunt, nuntiantes, visam ibi fuisse epistolam Vargas, quæ dicebat, oportuisse continuationi de Missæ sacrificio insistere. Huiusmodi censuras arbitrati sunt Legati Româ ad se delatas ex Tridenti repercussu, easque ibi fuisse dictatas alicui, ab animi affectione potius quàm opinione; id, quantum existimo, tribuentes Granatensi, qui moræ de mansionis articulo impatiens, ardentè cuperet Ordinis argumentum confestim ingredi, quando in eo sponderat Mantuanus interruptam de huiusmodi articulo quæstionem resumere. Quapropter Legati, quodam quasi dedignantium supercilio, dignati non sunt ad ea rationibus respondere, perinde ac si quasi litigatores se defenderent; sed auctoritate Iudicum rescribere, rem fuisse peractam consulto, ex sententia ac voluntate vniuersi Concilij.

2 Imposuit præterea ipsis Pontifex per mandata Lancianensis, ut Continuatio etiam verbis, quantum fieri posset, significaretur, non tamen declararetur, nisi fortasse Rege Catholico apertè id urgente. Ad quod perficiendum exempli procemio formulas quasdam apposuerant, quæ id ipsum satis indicarent: sed postea superuenit Borro-

1562.

b 11. Iulij
1562.c Litteræ
9. Iulij.

1562. Borromæi epistola, arcanis notis exarata, quâ mandata reuocabantur: Causam opinor fuisse oppositum Gallorum ardorem. Etenim iussus fuerat à Rege Lansacus^d, ubi vellet Synodus progredi ad eam declarationem, quâ spes omnis optati ex Protestantibus fructus exaruisset, vsque ad contestationem obsistere: cumque is certior fieret^e ab Oratore Gallico Romæ degente, secum rursus à Pontifice super ea re sermonem habitum fuisse, illi rescripserat, Se magnopere mirari, quandoquidem nec Regis Christianissimi, nec Cæsaris, nec Regis Catholici ministri Pontificem vrgebant ad id pro alterutra parte declarandum ante finem Concilij. Si Pontifex eius soluendi opportunitatem quæreret, posse alios iniri modos, sed antequam id faceret, consideraret per Deum clades inde imminentes Christianis populis, & Ecclesiæ. Hoc, vt mea tert opinio, effecit, vt Pontifex consilium mutaret, veritus, ne si hac de causa Synodus dissolueretur, fama, quæ huiusce dissolutionis desiderium mentionemque illi iam tribuebat, de eodem esset oblocutura, perinde quasi iussisset ex arte, sub vmbra Continuationis, Concilij præcisionem.

^d Responso Regis ad Lansaci epistolam, scriptam 7. Iunii 1562.
^e Epistola Lansaci ad Insulanum, 25. Iunii 1562.

^f Litteræ Mutinensis ad Moronum, 8. Iunii 1562.

Fuit qui putauit^f, nouum Hispanorum teporem in ea declaratione promouenda, in quam antea tam inflammato studio ferebantur, ortum esse ex iisdem vocibus de Pontificis animo, quasi procliuus in eam esset, vt ipsa Concilium perfringeret, & cum eo simul reliqua omnia, quæ fuerant agitata de altera declaratione ipsi odiosa, super mansionis præscripto. Quare destiterunt à postulato prioris, ex desiderio posterioris. Vsque adeo interdum prodest, ne aliquod ædificium ab aliis diruatur, ipsa suspicio quod paratum ad id animum gereret illius architectus.

^g Constat ex duabus litteris Legatorum ad Borromæum, 12. & 13. Iulij 1562.

Similis quædam ratio, vt sinistra de ipsius Pontificis mente opinio^g amoueretur, fuit in causa, vt Pius Legatis iniungeret insolitam seueritatem^h in concedenda Episcopis facultate illinc ad tempus discedendi, in quo laxius cum illis actum fuerat, ne ibi quasi compediti detinerentur. Sed cum videretur ea facultas à compluribus peti, duplex erat hominum iudicium: Opinabantur alij, eos, qui antea definitioni de iure residendi fauebant, esse parum acceptos, agnoscetes, velle vnum post vnum recedere, quod ob ingentem eorum numerum magna ex parte Concilij dissipationem attulisset. Rebantur alij, fuisse illos ad id impulsos, aut certè ostium illis referatum. Et quamquam Præsides variis studiis ab ea discedendi voluntate nonnullos remouissent, idque potissimum Vicecomitis monito^h, Simonettæ dato; tamen, quod efficacius cautum esset, iussu

^h Litteræ Vicecomitis ad Borromæum, 3. Iulij 1562.

iussi postea sunt à Pontifice cunctis eam facultatem reuocare, ac præsertim Pauesio, Beroaldo, Salæ, & Fuscarario; tametsi Suavis, nihil huiusce rei conscius, hanc reuocationem à Legatis habitam tribuat Oratori Lusitano, non autem Pontificis prudentiæ. Nec obtemperatio difficilis euasit, cum intelligerent Patres¹, id non modo in Concilij dignitatem, sed in ipsorum decus redundare, quippe quorum opera minimè noxia à Pontifice agnoscebatur.

1562.

ⁱ Litteræ Mutinensis ad Moronum, 2. Iulij 1562.

5 Et planè illius bonæ apud Pium existimationis cupidi, per occasionem Marini Archiepiscopi, Romam petentis, communem epistolam ad Pontificem scripserant^k triginta & vnus Episcopi Italici, ex iis qui seuerissimæ sententiæ de mansione adhæserant: non tamen ipsi Marino epistolam, sicuti antea decreuerant, tradidere; sed ad Amulium Cardinalem mittendam curarunt à Petro Soto Dominicano, præcipuo illius opinionis propugnatore, & præclaro Theologo, illic Pij iussu degente. Quod effectum est, ne Archiepiscopus, dum^l litteras nuntiosque ipse perferret, testis auctoritatem amitteret. Hi Præsules per eam quam diximus epistolam accusationes diluebant, quibus insimulabantur se parum addictos Apostolicæ Sedis fuisse, & in illam oblocutos non eâ quâ par erat reuerentiâ, atque vota ad eius abiectionem propensa prætulisse; quin omnes vocem, stilum, sanguinem ad eam tuendam euehendamque offerebant. Quibus Pontifex Archiepiscopo redeunte beneuolenter respondit: sed hæc responsio multos post dies ipsis reddita est, ob causam quam exponemus.

^k Acta Palcotti, & distinctius epistola Iadrensis ad Cornelium Cardin. ad quem exemplar mittit 8. Iunii 1562. inter Commentarios à Rinalduccio seruatos. ^l Litteræ Iadrensis, 25. Iunii.

6 Significauit vnà Pontifex Legatis per Archiepiscopum, gratum sibi futurum fuisse, si sanctio de usu Calicis protraheretur; vnde eâ sunt imbuti lætitiâ, quâ minister afficitur, quòd rem egerit ex mente Principis, cum egit ex sua, verso anxietatis labore in certæ notitiæ voluptatem. Ipsi tamen postea in memoriam Pontifici reuocarunt Cæsaris promerita, grauesque boni publici rationes, quæ ipsum Cæsarem vt ea peteret aded inflammabant, quò Pontifex animum induceret ad illi gratificandum. Et sanè prudentissimo consilio Legati ac Pontifex ducebantur, ne tam citò committerent vrnæ quod proponebatur; nam aut implicatum ac diuturnum negotium futurum erat, sicuti discordes Theologorum Patrumque sententiæ prænuntiabant, & id quasi syrtis fuisset, quæ cursum Concilij in aliis liquidioribus argumentis retardasset; aut confestim conficiendum, & in eo casu æquè perniciose repulsa ac indulgentia prænoscebantur: repulsa tam vehementer Cæsarianos abalienasset, vt siue Concilium desererent spè vacui, & indignatione

Pars III.

F

pleni;

1562. pleni; siue perstitissent, solùm effusuri tantumdem amaritudinis, quantum ex eo acerbo Decreto absorbuissent. Nec minùs detrimenti perturbationisq̃ue timendum erat ex indulgentia, idq̃ue duas ob causas^m, quas Pontifici significauit Vicecomes. Altera erat, quia si Cæsariani hoc impetrassent, quod potissimum eorum votis obuersabatur, præpediuisset forsitan multis obicibus progressum Concilij, à quo in reliquum præuidebant exituras tantummodò proscriptiones offensioneq̃ue Protestantium, ad quos edomandos spes ipsis non aderat, sed solùm aut ad reconciliandos, aut ad sopiendos. Altera erat, quòd innotuerant immoderate petitiones, quibus onusti tum ipsi Cæsariani tum Galli conuenerant, & animaduertebatur, in huiusmodi conuiuio non expleri vno cibo, sed potius succendi alterius appetentiam.

m In epistola ad Borromæum occultis notis, initio Iulij.

Rescuerat Vicecomes, narrante Friderico Cornelio Episcopo Bergomensi, dum ipse cum Oratore Lansaco pranderet, ab eo audiuisse, non modò se Cæsarianorum postulato de Calicis vñu adherere, quamuis affirmaret id in mandatis sibi traditis non haberi; sed simul etiam plurimis aliis legum Ecclesiasticarum mutationibus immoderatis, utpote suas apud regiones optabilibus: nimirum, ut publicæ preces & Missæ sacrificium linguis vulgaribus haberentur; ut Sanctorum imagines auferrentur; ut nuptiæ Sacerdotibus permitterentur: quæ Præsulem illum vehementer offenderant, huiusmodi sensa rationibus plurimis refellentem. Videbantur itaque utrique Oratores eò tendere, ut quocumque tandem modo seditionis satisfieret, etiam cum graui Ecclesiasticæ disciplinæ detrimento, nihil animo reputantes, quantum malorum ex huiusmodi exemplis oriretur; quod nimirum esset penes homines contumaces efficere ut Ecclesia suas antiquissimas potissimasq̃ue constitutiones magna ex parte mutaret; vnde statim cunctæ reliquæ sanctiones pariter auctoritatem omnem venerationemq̃ue perdidissent: quod incommodum illorum apud Principes Consiliariorum aciem non fugisset, si quod tunc de legibus Ecclesiasticis agebatur, idem de mutatione legum politicarum suis in Principatibus ageretur. Sed vnusquisque largus est in alieno panno refecando, quo vestem ad se fouendum conficiat.

Itaque Legati ac Pontifex, quòd procul arcerent Oratores ab iniquioribus postulationibus, non nisi in fine opportunum censuere illarum pluribus satisfacere, etiam si nequiores illas agnoscerent. Firmabatur autem Pontifex in ea agendi ratione, acuta ac circumspecta, ab opinione sinistra à se concepta de mente generatim exter-

externorum, qui Tridenti aderant. In quo videri fortasse poterat aut nimis credulus aliorum criminationibus, aut parum cautus in sua persuasione patefacienda. Questus ille fuerat ⁿ cum Oratore Veneto Romæ, quod Nicolaus de Ponte partes ageret in Synodo concitatoris magis quam Oratoris, instigans Præsules illius ditionis ad inquieta consilia. Querimonia in eo fita erat ^o, quod Nicolaus paucis post suum aduentum diebus, inuitatis ad prandium Episcopis Venetæ ditionis, vnâ cum aliis, cum ibi sermo haberetur de quæstione mansionis, tunc feruescente, acriter locutus fuerat in eos, qui definitioni obfistebant, quod illa ad ius Diuinum referretur. Similiter Hispanorum vociferationes aduersus particulam, *Proponentibus Legatis*, & pro memorata definitione, suspiciosum reddebant Pontificem de aduerso ipsorum animo erga Pontificiam auctoritatem. Cæsarianorum postulata & de dogmatum mora, & de morum emendationibus intolerandis, diffidentia sapiens & querelarum materiam illi præbuerant. Sed contra Gallicos Oratores, ac præsertim eorum antesignanum Lansacum ^p, proruperat coram Insulano in verba contumeliosa, affirmans, ab illo non modò res nouas & indecoras peti, sed cum vellet idem vt Synodus Angliæ Regiam ac Protestantes inuitaret expectaretque, Regis Christianissimi Oratorem minimè videri: quoniam ij Principes perduelles & hostes erant Pontificis, & conaturi fuissent Concilium corrumpere, & hugonottum reddere, cum Rex Gallia illud vellet Catholicum conseruare. Postea verò conquestus fuerat ^q, quod omnes tres Gallia Oratores indicassent, potissima ipsorum consilia ad Sedem Apostolicam abiiciendam tendere, declarationem cupientes, quâ eius potestas inferior Concilio pronuntiaretur, & vniuersus Ecclesiæ ordo peruerteretur. Huiusce rei Lansacus admonitus, acerbissimè expostulauit ^r, iniecto mendacis nomine cuiusque illa de se enormia flagitia blateranti, missisque ad se purgandum Pontifici litteris, à vitæ suæ tenore, ab exercitiis à se Romæ muneribus, præternatales suos, innocentiam suam satis defendi; ea solum à se fuisse postulata, quæ sibi regis mandatis iniungebantur: opatum à se Angliæ Regiæ ac Protestantium interuentum Concilio, non quò illud in hugonottum corrumpere, sed quò hugonotti in Catholicos conuerterentur. Nihil se molitum fuisse in Apostolicam Sedem, cui addictus & obsequens filius semper vixerat, operamque in multis grauibusque negotiis impenderat. Vt ea declararetur Concilio subiecta, ne indicatum quidem à se suisve collegis, neque quidquam à Sorbona super eo articulo ipsis demandatum fuisse.

1562.

ⁿ Acta Palcotti.^o Litteræ Iadrensis, 27. Aprilis 1562.^p Extat in quodam monumento relicto ab Insulano Abbati S. Gildesij, subscripto die 29. Maij 1562.^q Litteræ Lansaci ad Insulanum, 23. Iunij 1562.^r Litteræ Lansaci ad Insulanum, 9. & 25. Iunij 1562.

1562. Per hæc Pontifex sibi satisfactum ostendit; sed renouatis apud
 ipsum aduersis narrationibus, ille pariter contumeliosas querelas
 apud Insulanum renouauit. Hinc Lansacus supra modum exulce-
 ratus, ad illum rescripsit^l: Cùm ipse tam pronam contra se fidem
 Pontificis animaduerneret, nouam ad se purgandam operam pro-
 fus irritam à se putari; sed à Rege se petiturum, vt alterum sibi suf-
 ficeret, qui meliori fortunâ munus illud exerceret. Adductus tan-
 dem erat Pontifex vt diceret^t, contentum se futurum, dummodò
 Lansacus nonnisi res consuetas, ac rationi consentaneas postularet.
 Quas voces à se non omnino intelligi ille indicauit: sed spectabant
 ea immoderata vota, quæ Lansacus præ se tulerat in priuatis qui-
 busdam colloquiis, & nos memorauimus, ad vniuersi regiminis Ec-
 clesiastici perturbationem tendentia.

^l Litteræ
 Lansaci ad
 Insulanum,
 9. Iulij 1562.

Et iam Pius tam procliui agnoscebatur ad contrahendam suspi- 10
 cionis æruginem, vt vel maximè illius intimi cautiones apud ipsum
 haud superuacaneas duxerint. Quapropter Moronus, cuius pluri-
 ma apud varios Antistites Synodi auctoritas in comperto erat, cùm
 rescisset, illos Antistites, ac præsertim Sutrinum sororis filium accen-
 so studio decertasse pro definitione mansionis, non expectauit vt
 à Pontifice significatione suspicionis stimularetur; sed, quippe cor-
 datus ac prudens, nemine admonente varias scripsit litteras ad sor-
 ris filium, ad Mutinensem, ad Perusinum, & ad alios sibi magis in-
 timos, quibus improbat eorum pertinaciam in appetenda ea defi-
 nitione, cui adeò dissentiebant ac reluctabantur collegæ. Satius ef-
 se imitari id quod in similibus conditionibus sæpius euentu pro-
 spero vsurpauerat Ecclesia, ac potissimum in feruentissima quæstio-
 ne de Virginis immunitate ab originaria noxa, pendentem relin-
 quens controuersiam, donec paulatim deferuesceret æmulationis
 æstus. At verò Vicecomes clare cognouerat^u, complures Episco-
 pos, qui semel ac sæpius pronum in eam definitionem animum pa-
 tefecerant, haud passuros fuisse, vt ab eo consilio quibusuis coh-
 orationibus dimouerentur, adeoque sperandam non esse, pro eo ac
 interdum vsuuenit, victoriam per obtusa cunctationis arma; ne-
 que id Mantuano adscribendum, quasi eius discessus, vbi reipsa se-
 queretur, remoturus esset follem eo vento distentum, propterea
 quòd ne cuncta quidem studia, à se ad silentium ab Episcopis impe-
 trandum adhibita, efficaciam ad id essent habitura: ei, qui men-
 tem, animique affectionem postulato iam defixerat, facile esse
 repulsam ab irreuerentiæ inuidia obtentu conscientia vindicare.

^u Litteræ Vi-
 cecomes ad
 Borromæum
 arcans no-
 tis, 2. Iulij
 1562.

Vicecomes præter impostam curam subeundi penetralia illius 11
 nego-

negotij, alia tria clam in mandatis habebat, iterata per litteras, quas Archiepiscopus^x Lancianensis ipsi detulerat: vt originem dissensionis inter Mantuanum & Simonettam indagaret: vt vtri ex illis vicio ea esset vertenda certò cognosceret: vt ipsos reconciliandos curaret. Ad primum respondit, Originem dissensionis ex mansionis quæstione ductam fuisse. De secundo voluit cautiùs rescribere quàm apertius, ac tantummodò dixit, Cùm Borromæus postremam vnus purgationem vidisset, & antegressas alterius litteras, melius ab ipso iudicium proferri posse. Sed in tertio, ex quo fructus maxime petebatur, quippe quod futurum spectabat, studiosè conatum omnem adhibuit, & in dies propensiorum ad id Simonettam animaduertit, tum ob ingenium mansuetum, tum ob inferiorem conditionem, tum etiam ob promptam facilitatem ineundæ pacificationis in homine qui altero potior fuit. Maiorem auersationem metuebat in Mantuano, ob delicatiorem Principum cutem, & irribilem sensum, quem habet quodlibet membrum ex ictu dolens: quare cœpit leuiter eum tentare Oliui manu, qui Mantuano à secretis erat; & postquam cum eo plures de re sermones habuit, ratus se quantum satis esset comperisse, modos hosce Borromæo proposuit, Aut vt sibi per ipsum liceret ostendere vtrique Legato litteras, per quas sibi imponebatur, vt Borromæum edoceret, vter illorum peccasset (nam hinc vterque studuisset se litteris apud eum purgare; ipse verò depositâ Iudicis personâ conciliatoris partes assumpsisset) aut vt Pontifex significandum curaret Simonettæ per Alexandrum eius fratrem, Romæ commorantem, & Mantuano per Gonzagam Cardinalem, reconciliationem illam à se optari. Addebat, Altempsum Cardinalem, vtpote collegam vtriusque, ibi morantem, & Pontificiæ sororis filium, idoneum ad id sequestrum futurum: effici posse vt Simonetta Mantuanum adiret, cupidumque ostenderet animum sui apud ipsum purgandi, eiusque benevolentia recuperandæ: quod si fieret, compertum erat Vicecomiti, nacturum illum fuisse humanissimam vicissim in altero voluntatem; Simonettam verò ad id præstandum haud difficilem videri.

12 Questus fuerat Oliuus, quosdam Præsules, qui hero suo minùs reuerentiæ in loquendo & scribendo exhibebant, blandiùs fuisse habitos, & sæpiùs adhibitos à Simonetta; & nominatim notabantur Sanfelicius, Caselius, Stella, Serigus, & Zambeccarus. Sed Simonettam excusauit Vicecomes, causatus, illum indigere eorum operâ ad retundendam in cœtibus quorundam audaciam. Hinc materiam sibi conquiri Suauis ad suam fabulam extruendam: ea

1562.
x Litteræ Vicecomitis ad Borromæum occultis notis, 13. Iulij 1562.

1562.

est, Simonettam, cum aliquid in conuentibus propositum audiebat, quod suis consiliis aduersabatur, illis Episcopis uti, quippe hominibus ex patriæ ingeniique conditione audacter faceris, qui quosdam ex primariis Patribus offendentes, in causa erant ut eo die conuentus dissolueretur. Equidem duo admirari satis nequeo; alterum, quo pacto is, qui momum egit Christianæ Reipublicæ in carpendis viris præclarissimis, qui sanctimoniâ, virtute, doctrinâ, prudentiâ & imperio, sæculo superiore præfulserunt, ore non nisi aut ad deridenda, aut ad mordenda illorum nomina aperto, audeat confidenter aliorum facetias reprehendere, simulque eorundem patrias lædere, Bononiam, Neapolim, Venetias, hoc est Italiæ & orbis ciuitates in primis egregias. Alterum, quod scribens idem res Tridenti-gestas, quæ in famæ luce supersunt, narret tamquam frequenter accidens id quod ne semel quidem contigit. Absque dubio affirmare mihi licet, in cunctis monumentis, quæ oculis vsurpau, numquam à me fuisse deprehensum cœtum vllum, qui ante consuetam horam ob huiusmodi aculeos dimissus fuerit. Cuiam credibile sit, tot homines, præcellæ conditionis natalibus, sapientiâ, dignitate, passuros fuisse, ut conuentus ille, per immensum vniuersi Christiani generis sudorem coactus, audacium promptorumque hominum ludibrium foret? Vbinam vnquam, non dicam in Oecumenico Concilio, quod totius orbis maximè venerabilis Senatus est, sed in Consilio ciuium honestorum hoc toleratur? Res igitur ita se habebat. Amplissima erat in Episcopis loquendi libertas, adeo ut indecoram Vicecomes eam putauerit, scripseritque ad Borromæum, illam sibi videri moderandam. Per hanc libertatem Transmontani præcipuè commoti animi sensus effundebant, quorum alij ob aliquam inconuenientiæ speciem, quam præ se ferunt quædam in regendo consuetudines, qualem præ se ferunt quædam in corporibus membra, homini qui anatomiam probe non callet, nec totius finem comprehendit; alij ob persuasionem, quæ solet sibi quisque arrogare scientiam aptius ordinandi cursum orbium maximè sublimium; alij quoque ob aliquid reuera minùs compositum, antequam Concilij sanctiones prodirent, sæpius obloquebantur quæ rectâ, quæ obliquè, in agendi modos, Constitutionesque Romanas. Nec Legati animum vnquam induxerant ad suscipiendum consilium obstitendi loquentibus, rati tunc per hoc ipsum magis derogaturam fuisse auctoritati Synodi famam, quæ conuentum vniuersum timidum & compeditum, quàm quæ nonnullos Patres audaces & effrænatos vulgaret. Cupiebant tamen, ne mor-

y 13. Iulij
1562.

mordaces obrectationes confidentiam acquirerent ex tolerantia, quasi commune silentium communis esset comprobatio; & ex altera parte haud ita facile reperiebantur, qui vellent hos inire conflictus, possentque tum suam tum causæ dignitatem propugnare, cum ad id opus esset viuido ingenio, promptâ linguâ, copiosâ doctrinâ, diuturno rerum vsu, animi præsentia, & Aulæ Romanæ benevolentia & peritiâ. Hisce dotibus mirificè ornati erant Præsules, quos nominauimus. Quare tametsi illud ipsum ingenium, intrepidum atque ardens, extra fines circumspectionis ipsos impulerat ad id loquendum scribendumque de Mantuano; tamen oportebat ut cum iis ageretur, sicut agitur à Natura, cum ira, cui noster animus pro domicilio, ab ea retinetur; quamuis enim illum sæpe ira perturbet, eadem tamen euadit, pro eo ac loquuntur Ethici, utilis rationis bellatrix.

C A P V T IX.

Leges expense ac statuta de iis qui sacris initiantur ex titulo patrimonij; de sacrorum Ordinum collatione gratuita, ac de quotidianis distributionibus. Narrationes, ratiocinationesque Suauis de hisce rebus; ac præsertim, an offererit ciuili felicitati, & laicorum pot: stati Clericorum multitudo; & an licita fuerit noua quotidianarum distributionum constitutio.

I Ceterum ab huiusmodi hominum sermone neque conuentus unquam interruptus est, neque ipsius progressus retardatus; quin potius quam posset maxima sollicitudo adhibebatur. Quare dum doctrinæ capita expendebantur, parabantur simul leges de moribus reformandis super nouem ex iis duodecim articulis, quos diximus fuisse propositos à Legatis in cœtu die 11. Martij, de quibus nouem assidua consilia fuerant habita, duobus articulis de Matrimonio sepositis ad illud tempus, quo de hoc Sacramento agendum erat, & articulo de mansionem in aliud tempus, cum dogmata de Ordinis Sacramento statuerentur. Loquitur de his deliberationibus Suauis variis in locis, quemadmodum illæ variis temporibus habitæ sunt. Ego verò satius existimauerim integram illarum transactionem ad earundem conclusionem differre: quâ de causa in hoc capite de tribus articulis agam, qui in tribus prioribus confessibus agitati sunt vnâ cum articulo de mansionem, & in sequenti de reliquis sex, ad trutinam vocatis, postquam ea certamina sunt interrupta. Multa de vtrisque narrat Suauis, quorum alia vera sunt,